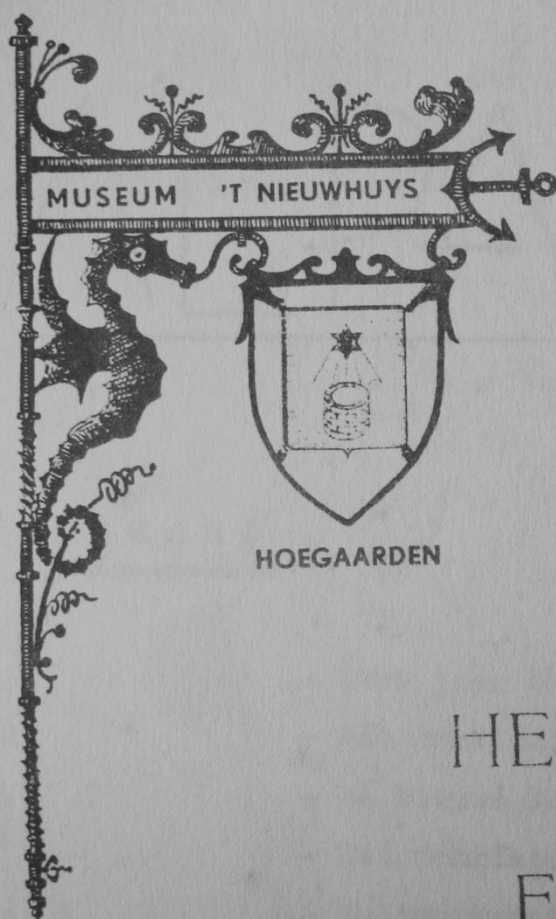

TIJDSCHRIFT

74

Alpaidis

HEEMKUNDE

FOLKLORE

OUDHEIDKUNDE

1984

20 ste J A A R G A N G

ALPAIDIS

NUMMER 74

Aflevering 1

I N H O U D

=====

- 1300 jaar ERMELINDIS
- Hoe Bost zelfstandige gemeente werd
- De Nieuwe Gemeenteschool 100 jaar geleden
- Het Schrikbewind te Hoegaarden
- Kultuurkrant
 - mededelingen
 - jaarprogramma museum
 - jaarprogramma bierorde

1300

JAAR

ERMELINDIS

te **MELDERT**

600 - 1900

"BU SINT ERMELUND, NEEMT ALLE KWAEL EEN EIND,,

"DE HEYLIGE ERMELINDIS GENEEST ALLE KWAED,,

Melderse Spreekwoorden

VI. DE JUBELFEESTEN VAN JULI 1960: 600/1900 jaar Ermelindis

=====

Op 15, 18 en 22 juli 1900 gingen de grote jubelfeesten door.
B. Tublax was toendertijd pastoor van de parochie Meldert en werd bijgestaan door zijn onderpastoor F. Van Vracem.
De gemeentelijke macht was verdeeld als volgt:
L. Hendrickx, burgemeester
L. Van Biesem en Ch. Meeus, schepenen
C. De Proost, G. Verbist en I. Soetaers, gemeenteraadsleden.
De voorzitter van de kerkfabriek was E. De Boeck en de leden waren B. Tublax, L. Van Biesem, P. Van Hulst, Ch. Meeus en A. De Proost.

Voor deze uiterst speciale gelegenheid was een feestcomité samengesteld met:

Pastoor B. B. Tublax als erevoorzitter
Burgemeester L. Hendrickx als voorzitter
en als leden F. Van Vracem, E. De Boeck, Ch. Meeus, I. De Proost, G. Verbist, I. Soetaers, L. Van Essche, A. De Proost, H. Cipers, A. Cipers, A. Hendrickx, R. Beullekens, W. Collin en T. Haccour.

Kerk en dorp waren versierd. Kunstschilder M. Den Dooven uit Tienen had zelfs voor de gelegenheid de kerk en de kapel geschilderd en versierd.

In totaal waren er 27 jaarschriften gemaakt:

-boven de ingang van de kerk	-op het hoogaltaar
-boven de kapel	-boven de pastorie
-boven het klooster	-boven de meisjesschool v.h. klooster
-bij Hubert Pardons	-bij Joseph De Tiège
-bij pachter Struyf	-bij J.B. Peeters
-boven de jongensschool	-bij A. De Proost en H. De Vos
-bij baas Verzin-Collin	-bij weduwe Chaltin-Ausloos
-bij Julien De Proost	-bij weduwe Joseph Nijs
-bij weduwe Van de Wijer	-bij Remi Rummens
-bij J.B. Lize	-bij Felix Malcorps
-bij Isidoor de Vadder	-bij Leo Hendrickx (burgemeester)
-bij pachter Emiel De Boeck en L. Van Biesem	
-bij de kinderen Felix Cipers	-bij Joseph Wellens
-bij August Vlasselaers	

De vijf laatste jaarschriften vonden wij dus in de gehuchten.
Een jaarschrift wordt geschilderd op een paneel en brengt in versvorm hulde aan de gevierde of de gebeurtenis, hier de heilige Ermelindis.
Een bijkomende eigenaardigheid is, en dit is niet zo gemakkelijk te realiseren, dat het jaartal van de viering, in dit geval 1900, in de tekst verweven zit. Men neemt daarvoor de Romeinse cijfers en getallen, die door letters van het alfabet worden voorgesteld.
Deze letters worden dan in het rood en met hoofdletters geschilderd.
Ter illustratie geven wij een drietal voorbeelden.

Bij burgemeester Leo Hendrickx hing de volgende tekst:

't hUisgezin Leo henDrICKX
Vliert bLIJVol 't eeUWenfeest zIJner LIeVe
heilige erMeLin.

Pachter E. De Boeck en L. Van Biesem hadden volgende tekst samengesteld en uitgevoerd:

De Boeck-Huenens, Van Biesen-Cipers, zij viëren
hier blijvol 't eeuwenfeest hunner heilige

Tenslotte hadden de kinderen Felix Cipers een litanie geschilderd gevolgd door een jaarschrift:

Honneur et gloire à Ste Ermeline 600-1900
Ste Ermeline, lis de pureté
Ste Ermeline, vraie gloire de Meldert
H. Ermelindis, maak ons zalig
H. Ermelindis, bescherm ons

en dan het jaarschrift:

Heilige Ermelindis, voor Cipers huisgezin vraag Godes
zegening, ja, vraag heil, geluk in al hun werken.

Alle huizen van het dorp en sommige van de gehuchten waren versierd met vaandels, wimpels, bloemen, kransen en kronen.
Op ieder huis van de parochie wapperde de vreugdevlag.
De straten waren afgehangen met stof, afwisselend rood, geel en wit en daartussen waren staken geplant, bekroond met de pauselijke en Belgische vlaggen, waaronder een wapenschild met de naamletter van de heilige.

Zes grote praalbogen waren opgetimmerd, waarvan één uit groen en wit was met de naam van de heilige en de jaartallen er ingedrukt.
Deze praalboog was het werk van plafonneerder Felix Van Mol.

De feestelijkheden van zondag 15 juli

De avond voordien werden om 20 uur de feestelijkheden aangekondigd door de grote klok en met kanonnengebulder.

De zondag werd om 6 uur het reliekschijn uitgesteld en om 10 uur de plechtige hoogmis opgedragen door de pastoor-deken van Bierbeek met assistentie van Mgr. Vanden Branden, Aartsbisschop Van Tijn en kanunnik Van Mechelen.

Dan ging de processie uit langs het dorp, Meer en de Kerselarenstraat met de harmonie van Bierbeek en bedevaarders met hun pastoor en vaandel

op kop, komende van Boutersem, Bevekom, Bierbeek, Butsel, Kuntich, Hoegaarden, Hoksem, Neervelp, Opvelp, Roosbeek, Sluizen, Vertrijk en Willebringen.

Om 15 uur werd een gelegenheidskantate uitgevoerd van E.H. Niederen leraar aan het kollege van Tienen.

Zij was getoonzet door M. Lauret, muzikleraar in het klooster van Hoegaarden en aangeleerd en gedirigeerd door de koster-organist van Meldert, A. De Proost.

Tenslotte werd om 16 uur het hoogtepunt bereikt van de viering met de omgang van de historische stoet.

De stoet is driemaal uitgegaan en heeft zo gans het dorp en zijn gehuchten gedaan.

Op 15 juli was de volgweg: Kerselarenstraat, dorp, de Meer, pachthoeven De Boeck en Van Biesem, kapel O.L.Vrouw van Lourdes, de Kerselaer en terug naar beginpunt (einde van de stoet was het pachtthof van Leo Hendrickx).

Op woensdag 18 juli volgde men de Kerselarenstraat, het dorp, de steenweg op Hoegaarden, Gaet, de kapel van de H. Kwirinus, Meer en terug langs het dorp.

Zondag 22 juli ging men langs de Kerselarenstraat, het dorp, de straat nevens de pastorie, langs het pachtthof van de weduwe Noë en terug langs het dorp.

Er waren zes wagens in de omgang. Vijf wagens waren ontleend aan de feestcommissie van St. Dymphna van Geel en de zesde wagen -de Doornboom- was gemaakt door mevrouw Van Exem uit Bevekom.

De kledij werd geleverd door het huis Verhoeven van Antwerpen.

Er waren duizende toeschouwers en alle deelnemers aan de stoet waren ingezetenen van Meldert.

De historische stoet

=====

- 1-Drie gendarmen
- 2-Vier bazuinblazers te paard (A. Beullekens, A. Struyf, G. Van Kelst, V. Beullekens).
- 3-Wapendrager van Meldert te paard (A. Pardons)
- 4-De edelen van Brabant, te paard (L. De Boeck, E. Vermeulen, A. Van Hulst, H. Van Hulst, G. Swinnen, H. Collin, C. Tits, P. Verbist, H. Verbist, E. Barbier, J.B. Lize, G. Beullekens).
- 5-Pepijn van Landen te paard (H. NOë) zijn echtgenote te paard (l. Beullekens)
- 6-Hun kinderen te voet: de heilige Begga (Lieve Bergans)
de heilige Gertrudis (Josephine Verbist)
- 7-Ermenoldus, vader van Ermelindis te paard (R. Beullekens)
Ermesindis, haar moeder, te paard (Julia Beullekens)
- 8-De eerste wagen die de doop van Ermelindis voorstelde.
De paarden die de wagen trokken waren van pachter L. Van Biesem.
De bisschop werd voorgesteld door H. Herbets, Ermesindis door J. Soetaers en Ermelindis door Alice Hendrickx
Verder bevonden zich op de wagen drie hofdames die de onderwijzing van de heilige tot hun taak hadden. Zij werden uitgebeeld door M. Haccour, R. de Tiège en E. Haccour.

- 9-Tijdgenoten: A. Pardons, A. Wellens, A. Hacour, A. Hennin, E. Collin J. De Pré, O en E Van de Poel, J en A. Hendrickx, F en T Henskens J. Van Laenen, E. Hendrickx, A en P De Proost, E. Struyf, E en R. Paquet, A. Buysmans, L. De Tiège, J. Beullekens, H. Peeters, L. Van den Bosch, A. Collin, E. De Tiège, C. de Vos, T. (De) Hennin A. Rummens, A. Noë, C. Saelmaeckers, C. Josephy, J. Haccour, J. Herbots G. De Moitié, F. Tits, S. Haccour, A. Meunier, H. Bergans, J en L. Cluts, V. Lurquin, Ermelindis Gezel, Pelagia Ausloos, Maria Lurquin Casilde Hacour, Sylvie Van Kelst, Sylvie De Vos, Victorine De Tiège Maria Pardons, Elisa Engels, Angeline Soetaers, Ermelindis Beullekens, Casilde Buysmans, Elisa Van Autgaerden, Irma Cluts.
- 10-Predikers van het Heilig Evangelie, uitgebeeld door P. Hendrickx H. De Proost en E Swinnen.
- 11-De tweede wagen: Opdracht van de Heilige aan God.
Ermelindis: Celina Hendrickx
Hofdame: Louise Engels
Afsnijding van de haarlokken: Ermelindis Elisa Janssens
Ermenoldus G. Peeters
Ermesindis B. Wellens
Hofdames L. Hacour en E. Van Kelst
Uitdeling van haar goederen aan de armen:
Ermelindis: Maria Moons
Hofdames: M. De Pré en c. Mertens
Armen: F. Cluts, H. De Moitié, Elisabeth Florba (in de gedrukte tekst stond Drappier) en A. Ruelle.
De paarden die voor deze tweede wagen gespannen waren kwamen van pachter Meeus.
- 12-Een groep scherpschutters: P. Van Hulst, A. De Proost, A. Soetaers F. Van Mol, E. Soetaers, J.B. Van Laenen, A. Verbist, H. Rosseels. E. Versin en L. Soetaers.
- 13-De drie goddelijke deugden, te paard (Pelagie Malcorps, Celestina Malcorps en Dominica Staels)
- 14-Ermelindis vertrekt te voet naar Bevekom (Maria Verbiest)
- 15-De derde wagen: Ermelindis wordt te Bevekom door een engel ge-waarschuwd.
Ermelindis: Maria Morsain
Engel: Palmyre Tits
De paarden die de wagen trokken waren van de kinderen Felix Cipers.
- 16-Ermelindis vertrekt te voet uit Bevekom.
Octaaf Pardons was herder met een kudde schapen, Ermelindis was Josephina Van den Bosch en een engel werd verbeeld door Amelia Noë.
- 17-Nu kwam de vierde wagen die de Doornboom voorstelde.
Deze wagen was versierd door Mevrouw Van Exem mit Bevekom die ook de paarden had geleend om hem te trekken. De doornboom was om-ringd door maagdekens van Bevekom.
- 18-Een groep dorpsgenoten van Bevekom, waarvoor men beroep had ge-daen op de plaatselijke harmonie van Bevekom.

19-De vijfde wagen volgde nu met Ermelindis te Meldert en haar dood ter plaatse.

Ermelindis te Meldert: Wilhelmina Hacour

Dood van de Helige Ermelindis: Maria Cipers

Engelen: Blondina Poffé, Ermelindis Collin en Maria Peeters

De paarden voor deze wagen waren van pachter E. De Boeck.

20-Pepijn van Landen met Hugo, die het graf ontdekten (E. Noë en J. Meeuwens)

21-De zesde wagen: Verheerlijking van de heilige

Ermelindis: Maria Hendrickx

Engel die haar kroont: Martha Peeters

Engelen en maagden die haar verheerlijken: c. De Boeck, M. Goes,

L. Collin, V. Paquet, M. Goossens, V. Hendrickx, E. Beullekens,

M. Herbots, C. Van Essche, M. Malcorps, E. Van Essche, C. Tits,

E. Billen, A. Van Laenen, M. Noë A. Lurquin, E. Van Essche,

M. Van den Bosch, C. Meeus, E. Herbots, A. Cluts, M. Rosseels,

M. De Proost, L. Nijs, L. Peeters.

Pachter L. Hendrickx had de paarden bezorgd.

22-De heren van de Heerlijkheid Meldert te paard:

Henricus d'Opwinde: H. Hendrickx

Libertus d'Opwinde: A. Lurquin

Antinius de Montenaeken: L. Struyf

Isabelle de Montenaeken: P. Swinnen

Jacobus d'Oyenbrugge de Duras: D. De Fillet

Anna Maria " " " : E. Sors

Anna Amata " " " : P. Saelmaeckers

Anna Antonia " " " : P. Struyf

J.J.L. Van der Noot : J. Buysmans

Joseph Ludovica Van der Noot : E. Vollon

L.L. prins de Ligne : T. Cipers

Graaf A. d'Aultremont : G. Van Hulst

Baron Albertus de Beeckman : C. De Boeck

23-Drie gendarmen.

De feestelijkheden van zondag 22 juli

Nadat er op woensdag 18 juli een hoogmis was geweest om 10 uur, een uitvoering van de gelegenheidsantate om 12 uur en een rondgang van de stoet om 16 uur, werden op zondag 22 juli de grote feestelijkheden afgesloten.

Om 9.30 uur was er de plechtige hoogmis, opgedragen door de pastoor van Kuntich (Vranckx) met assistentie van de aartsbisschop kardinaal Goossens.

Om 11 uur volgde de opening van de relikwiekas, gedragen door Maria Cipers, Elisa Hacour, Julia Beullekens, Louisa Engelen; Regina De Tiège en Bertha Wellens.

2 Het reliekschijn werd op een plankenvloer gelegd voor de kerk.
Naast alle leraars van het kollege van Tienen en de pastoors uit
alle omliggende dorpen waren ook de baron en de barones de Terwagne
aanwezig.

Het eiken kistje werd uit het reliekschrijn genomen, de zegels werden gebroken en alle relikwieën (in witte zijden doeken met rode linten toegebonden en verzegeld) werden op een tafel gelegd.

De inventaris bestond uit de schedel met 9 tanden, 14 wervelbeenderen en enige stukken, het uiteinde van de ruggegraat, 2 heup-, 2 dij-, 2 scheen-, 2 schouder-, 2 hals-, 2 arm- en 2 voorarmbeenderen, 16 ribben (11 hele en 9 stukken), het borstbeen in twee stukken, 15 gebeenten van de hand, 2 van de hiel, 1 knieschijf en 7 beenderen van de voet.

Daarnaast bevatte het eiken kistje nog een kleine beurs waarin de overblijfselen van het graf van de H. Laurentius en stukjes van zijn klederen en de doek van de H. Gertrudis.

De verering van de relikwieën duurde twee uur.

Om 16 uur vertrok de derde en laatste feestomgang.

Alle huizen van het dorp waren om 20 uur verlicht. Door middel van transparanten, werden door licht, de naam, het beeldje van de Heilige zinnspreuken en smekingen afgetekend.

Een grandioos vuurwerk, afgestoken door M. Cuppens van Tienen, en waarin de naam van de heilige met de jaartallen 600 en 1900 te voorschijn kwamen, besloot deze uitzonderlijke week van grootse en plechtige feesten. (6)

(6) Tijdens het Allerheiligenweekend 1982 werd te Lovenjoel een tentoonstelling gehouden over de H. Ermelindis, vrouwe van Ter Donck. Op woensdag 15 september 1982 werd in de St. Lambertuskerk te Lovenjoel het beeld van de H. Ermelindis gestolen. Dit beeld van hout en ongeveer 40cm. hoog, dateert van rond de eeuwwisseling en stond in de kapel van het verlaten Bruulbos. Uit vrees van diefstal had men het boven het zijaltaar van de H. Ermelindis geplaatst in de St. Lambertuskerk. De krantenkommentaar meldt dat de diefstal veel meer betekende dan alleen maar het verlies van een beeld, omdat de verering van de H. Ermelindis weer zeer aktueel is voor het ogenblik (Het Nieuwsblad van 17/9/1982 en 18-19/9/1982, met afbeelding).

[illegible]

HOE

BOST

ZELFSTANDIGE GEMEENTE WERD

DOOR M.DODION EN H. VAN NERUM

REF.

BERAADSLAGINGEN V.D. GEMEENTERAAD VAN HOEGAARDE

ARCHIEF V.D. PROVINCIE BRABANT

ARCHIEF V.H. ARRONDISSEMENT LEUVEN

ARCHIEF V.H. BISDOM MECHELEN

FAMILIEARCHIEF DER V.GESLACHTEN

NIEUWE POGING

vervolg

De Koning, waarop Hoegaarden zijn laatste hoop had gericht was rond die tijd te fel ingenomen met zijn expansie-politiek en had met Napoleon III en Bismarck andere katten te geselen, dan zich persoonlijk te moeten bezig houden met een banaal geval van een kerkje uit een klein afgelegen gehucht. Hij maakte het schrijven, voor nodig gevolg, over aan zijn Minister van Justitie.

Deze liet zich inlichten bij de Bestendige Deputatie, waar Hoegaarden slecht aangeschreven stond, en zond op 21 feb. 1870 zijn besluit naar de Provinciegouverneur die de zaak natuurlijk met de Minister had bedisseld. Dit besluit werd op 7 maart 1870 door de Arrondissements-Commissaris aan het Hoegaardse gemeentebestuur kenbaar gemaakt. Het klonk kort en bondig.

"De gemeenteraad mag zich niet onttrekken aan de verplichting die het dekreet van 30 dec. 1809 en de wet van 30 maart 1836 oplegde, zodat er geen reden bestaat, om zijn beroep tegen de beslissing van de Bestendige Deputatie te aanvaarden en waardoor de gemeente in principie bij ambtswege zal belast worden ten bedrage van 1/3 in de bouwkosten van de kerk van Bost".

Maar gezien de Minister in zijn beslissing geen vooroordeel had uitgebracht tegen de aanvaarding van het plan der kerk dat dit punt zodoende als "voorbehouden" geacht werd, kwam de gemeenteraad op 13 maart 1870 andermaal samen om nieuwe elementen ter verdediging te vinden. En opnieuw was de volledige gemeenteraad tegenwoordig, want het begon nu ernstig te spannen.

Zij lieten opmerken dat Bost, sedert 1860 als eigen parochie ingesteld amper 540 inwoners telde, inbegrepen 170 uit het kwartier "Spanuit" (zeer dicht bij Tienen gelegen), die grotendeels naar de Dominikanerkerk van Tienen ging, zodat het overblijvend gering aantal inwoners, slechts een klein kerkje of beter nog een goede kapel nodig hadden, waar zich gemakkelijk ongeveer 300 personen konden plaatsen. Zij beschouwden bovendien de toegestane som van 5000 fr. meer dan voldoende zo men zich wilde beperken tot de strikte noodzakelijke, maar wel degelijk uitgevoerde werken, zonder pracht noch praal.

Met 10 stemmen tegen 1 (raadslid Lambrechts, voorzitter van de Bostse kerkfabriek) werd besloten:

art. 1 het beroep dat aangetekend werd inzake de "principeskwestie" (ambtshalve belasting) door de Minister van Justitie uitgesproken, in te trekken en als nietig te beschouwen, maar in het voorbehoud stellen van de "burgelijke rechtvordering" die de gemeente steeds mocht aanhangig maken bij de rechtbanken, gericht tegen de inwoners van Bost, die zich verbonden hadden, de gemeente vrij te stellen, in geval de verplichte tussenkomst hoger zou reiken dan 5000 fr.

Art. 2: het College van Burgemeester en Schepenen te belasten, de nodige stappen aan te wenden bij het Gouvernement, om de bewijzen te doen aanvaarden, dat het bouwplan van de kerk veel te kostelijk en te praalzuchtig was opgevat en dat er middel bestond, om aan veel lagere prijzen beter te doen ten einde aan de behoeften van de kultus te voldoen.

a Die avond moest Lambrechts onder bescherming naar huis worden gebracht, om aan een pak slag te ontsnappen. Toen zou hij gezworen hebben, om die "zatlappen" van Hoegaarden volledig te kelderen.

HET GEMEENTELIJK VERWEER

=====

Ondanks hun kennissen en vrienden in brede kring, nergens vond het gemeentebestuur gehoor en zelfs alle pogingen om tot een minzame regeling te komen, werden door de kerkfabriek van Bost afgewezen.

Alleen de wensen en verlangens van hun Voorzitter Lambrechts vonden ingang bij de hogere instanties, wijs zijn tegenstrevers ten allen kanten ongelijk kregen.

Dat maakte de oorlog tussen Hoegaarden en Bost totaal.

En terwijl te Hoegaarden op middelen werd gedacht om de "verplichte geldelijke tussenkomst" zo laag mogelijk te houden, werd te Bost feest gevierd, want "de apen van Bost" hadden de "verstandigen" uit Hoegaarden door staat en Provincie laten terecht wijzen en tot de verplichte belasting veroordelen.

Enkele muzikanten brachten een serenade aan het huis van Lambrechts (nu hoeve Armand De Dekker), de man van de dag, die er bijna als een held en een redder werd beschouwd.

Enkele weken later ontving het gemeentebestuur een Staatsbrief van de Arrondissements-Commissaris, gedagtekend 30 april 1870, waarin diverse inlichtingen en adviezen werden gevraagd, in antwoord op de beraadslagingen van de kerkfabriek van Bost van 24 april 11. De gemeenteraad kwam hiervoor op 8 mei 1870, tot zagens toe, weer samen en stuurden na beraadslaging, volgend antwoord naar de Commissaris.

Hoegaarden, 8 mei 1870

Mijnheer de Commissaris,

De gemeenteraad in zitting bijeen op heden, tegenwoordig Mijne Heren L.A. Putzeys, Burgemeester, H. Vandermolten, J.F. Adams, Schepenen, J.B. Van Nerum, J.B. Godts, H. Vandertaalen, J.J. Nijs, P.J. Dewil, F. Finoulst, Raadsleden en F. Lodewijckx Sekretaris, (noteer dat Lambrechts ontbrak), heeft de eer,

geensluidend Uw Staatsbrief van 30 april 1870 nr. 8971-9091, U volgende inlichtingen en adviezen te laten geworden, in antwoord op de beraadslaging van de kerkfabriek van Bost op datum van 24 van dezelfde maand.

Volgens het plan opgesteld door dr. heer Van Arenbergh, architect-wegenopzichter van het Arrondissement van Leuven, bedraagt de bebouwde oppervlakte der ontworpen kerk van Bost, ongeveer 415 m², wijl haar opbouw werd aanbesteed voor de som van 42.100 fr. (dus nogmaals verhoogd) zodat de vierkante meter ongeveer loofr. kost.

De oppervlakte van het schip, inbegrepen de twee zijkapellen, met aftrek van de plaats voor de twee altaren, is 177 m² en 2 m² nodige ruimte tellend, om er 5 personen te plaatsen (de kerk bezet met stoelen of 1 m² voor 3 personen). Zodoende kan men er een gemiddelde van 486 personen plaatsen in stede van 350 zoals de kerkfabriek eerst bevestigde. De bevolking van Bost bedraagt circa slechts 540 zielen, met inbegrip van het deel genaamd "Spannuit", grenzend aan de stad Tienen en waar men 170 inwoners telt.

Het is algemeen bekend dat de kinderen van lage ouderdom, de zieken en de gebrekkigen, die niet naar de kerk gaan, benaderend 1/3 van de inwoners uitmaken, zodat het deel van de Bostse bevolking, dat de goddelijke diensten bijwoont, nooit hoger is dan 360 inwoners. En wegens de nabijheid van de Dominikanerkerk te Tienen, die een groot gemak biedt voor de gelovigen, door het aanzienlijk aantal missen die er regelmatig en bijzonderlijk op de zondagen worden gelezen, mag men zonder overdrijven zeggen, dat de helft van dit aantal, de Dominikanerkerk bezoekt, zodat er voor de kerk van Bost slechts 180 zielen overblijven.

Het staat dus ontegensprekelijk vast dat een kerk gebouwd om 486 personen te kunnen bevatten, beslist te groot is en zich bazerend op voornoemde gegevens, zou een oppervlakte van 100 m² ruimschoots volstaan, om in het heden en in de toekomst behoorlijk alle geloofsbehoeften te Bost te bevredigen. Zo men dan het plan van 177 m² schipoppervlakte in beschouwing neemt, in plaats van de 100 m², kan op dit punt in het bestek reeds 7700 fr. worden uitgespaard, uit hoofde van de 77 m² overbodige bouw aan 100 fr. per m², waardoor de totale som op 34.400 fr. zou kunnen verlaagd worden.

Deze vermindering in oppervlakte zou de kerk tot vele kleinere afmetingen herleiden en door haar belangrijkheid grotendeels te beperken, dient op het plan en in het bestek het volgende te worden geschrapt: *geschrapt*.

- 1-de twee torentjes in flank van de hoofdtoren
- 2-de stukken gekapte steen die de vensters van het koor, de zijkapellen en de toren scheiden.
- 3-een venster aan weerzijde van het schip
- 4-de inkadrering en het lijstwerk van gekapte steen van alle vensters
- 5-de zuiltjes, het lijst- en beeldhouwwerk van het portaal.

En ingevolge de kleinere kerkafmetingen, wordt ook de kubiek van het metselwerk van de toren even van het schip met $\frac{1}{3}$ verminderd en in verhouding insgelijks de uitgaven timmerwerk, dak en plakwerk.

Gezien al deze laatstgenoemde verminderingen een som vertegenwoordigen van 16.200 fr.; zou het bestek voor de bouw van een kerk met voldoende ruimte, behoorlijk opgevat, met gewone ornamenten en materiaal, tot een totale som van 18.200 fr. i.p.v. 42.100 fr. kunnen herleid worden.

Staat en Provincie weten dat men uiterst nederig moet blijven in de oprichting van gebouwen voor de Erediensten in kleine lokaliteiten. Bijgevolg kan de gemeenteraad het advies van de kerkfabriek niet delen, want hij weet dat zijn toelagen in gebreke zouden blijven. Daarom moet er in Bost een eenvoudige kerk worden gebouwd, zonder praal, weinig kostend maar beantwoordend aan de godsdienstige zorgen.

Op 14 juni 1870 werd het afschrift van deze brief in het boek der beraadslagingen ook door Lambrechts bij vergissing ondertekend. Finoulst en Van Nerum gingen hem hiervoor danken, met de woorden "Eindelijk bent U terug verstandig geworden". Lambrechts die dadelijk zijn vergissing inzag, liet zijn naam onmiddellijk schrappen.

De brief die daarop naar de Arrondissements-Commissaris vertrok was zo doordachtig opgesteld, om de oppervlakte van de kerk en meteen ook de bouwkosten ervan aanzienlijk te doen slinken, dat er te Hoegaarden aan de afloop ervan niet getwijfeld werd. Doch er kwam zelfs geen reaktie op, niets veranderde aan de toestand en de bouw van de kerk ging verder; zoals de Bostse kerkfabriek het wenste, zodat de gemeenteraad van Hoegaarden weermaals geen gehoor had gevonden.

DE HAMERSLAG

In 1871 moest de gemeentebegroting worden ingediend, maar Hoegaarden had "opzettelijk of niet" verwaarloosd om er de 5000 fr. toelage voor Bost in op te nemen, in afwachting dat de definitieve verplichte tussenkomst van $\frac{1}{3}$ der totale bouwkosten zou vastgesteld zijn.

Wilden zij hierdoor aan de Deputatie bewijzen, dat zij met Bost doorgewoon niets meer te maken hadden, of was het louter vergetelheid?

Het budgetvoorstel werd echter door de Commissaris van het Arrondissement, voor verbetering en aanpassing teruggestuurd, door zijn schrijven van 22 maart 1871.

Op 5 april 1871 kwam het gemeentebestuur samen om de aanpassing uit te voeren.

En zij beslisten het volgende:

1-In ontvangsten bij te voegen:

- een som uitvoerbaar op Staatsrenten aan 4 1/2 %, waarvoor de aanvraag van toelating later zal ingediend worden, voor het deel van de gemeente in de reconstructie van de kerk van Bost, 5000 fr.

Achteraf werden de zes onderlijnde worden, hierboven, uitgeschrapt.

2-In uitgaven bij te voegen:

- de som die de gemeente goedkeurde door haar voornoemde beraadslagingen voor de reconstructie van de kerk van Bost, 5000 fr.

Op deze zitting was Lambrechts tegenwoordig en ondertekende ook de resolutie. Alles wees aan dat "tijdwinnen" op de dagorde van de gemeenteraad stond.

Ondertussen was de kerk zo goed als afgewerkt, zij stond er plus minus zoals de Bostse kerkfabriek had gewenst. Alle pogingen waren mislukt, maar het gemeentebestuur had, buiten de vrijwillige toelage van 5000 fr. nog niets betaald.

Toen kwam echter de slag van de hamer. Hoegaarden werd bij ambtswege tot 1/3 van de totale prijs der aanbesteding verwezen, hetzij voor de som van 13.600 fr., dus 8600 fr. hoger dan de goedgekeurde toelage.

De Bestendige Deputatie splitste de som nochtans over twee begrotingsjaren, namelijk 1672,6 fr. op het budget van 1872 en de rest te weten 6927,94 fr. op 1873

Deze beslissing deed de maat overlopen.

Te Hoegaarden was men woedend op Bost en bijzonder op Lambrechts, maar in het land van Pachter Hapen, werd gedanst en gejuicht, want nu waren ze zeker van de overwinning.

Dadelijk liep Lambrechts, samen met Ambroes en Cluts naar de heer Torsin te Tienen, lid van de Bestendige Deputatie, om hem hun diepste dank en erkentelijkheid te betuigen, want hij was de man, die in naam van Bost het pleit had gewonnen tegen die van Hoegaarden die hij niet goed luchten kon.

DAGING VOOR HET GERECHT

=====

Te Hoegaarden waren ze als door de hand Gods geslagen en wisten geen raad meer. Alsdan duiden zij Schepen Vandertaelen aan, om bij Bost als bemiddelaar op te treden.

Deze begaf zich naar de leden van het kerkfabriek en verzocht hun vrijwillig, om minstens een deel van de 8600 fr. te laten betalen door hun die zich verbonden hadden borg te staan en Hoegaarden van alle hogere tussenkomsten te ontlasten. Hij stelde zelfs voor dat de gemeente de helft hetzij 4300 fr. op haar rekening zou nemen, zodat de 14 ondertekenaars van de petitie elk slechts 307,14 fr. zouden te betalen hebben, en waardoor hen een rechtgeding zou bespaard blijven, die hun veel meer zou kosten dan dit kleine aandeel.

Maar de Bostenaars bleven koppig en doof weigeren, zij beweerden dat de gemeente geen enkel recht had, om hun deze som terug te vorderen, noch om hun voor het gerecht te dagen.

En deze bemiddeling werd meermaals herhaald, doch steeds tevergeefs.

Alsdan bleef er voor Hoegaarden geen andere oplossing over dan zich te onderwerpen aan de Deputatie eerst de 5000 fr. beloofde toelage en vervolgens de twee verplichte tussenkomsten samen 8600 fr., dus een totaal van 13600 fr. hetzij 1/3 van alle bouwkosten.

Maar toen zwoeren zij wraak en kwamen voor de zoveelste maal samen op 28 april 1873, in tegenwoordigheid van Burg. Putzeys, Schepen Vandertaalen, Raadsleden Van Nerum, Godts, Finoulst, J.J. Nijs, Dewil en François Vanhagendoren, sekretaris ad interim.

Zij maakten in een gedetailleerd verslag de ganse historie op van het geval Bost, van bij de aanvang tot heden.

Plechtig en eenparig besloten zij onder elkaar, om de 8600 fr. door de bergstaande inwoners van Bost te doen terug betalen.

En in hun beraadslaging noteerden zij ook dat de gemeente nooit heeft ingestaan met de hoge bouwkosten van de kerk en zich door alle mogelijke en wettige middelen hiertegen heeft verzet.

Bovendien had de gemeente klacht ingediend tegen het "te luxueus" opgevat bouwplan, zodat zij zich voor niets in de constructie betrokken voelde en dat de inwoners van Bost, ondertekenaars van de petitie, nu maar moesten "afdorsen".

Gezien al de voorgaande motieven en na talrijke aangegane bemiddelingspogingen bij de Bostenaars, besloot de gemeenteraad om aan de Bestendige Deputatie te verzoeken, deze inwoners voor het gerecht te mogen dagen. Uit het PV van deze zitting vernemen wij de namen van hen die zich op 11 maart 1860 wettig en bij eigen handteken hadden verbonden, de gemeente van alle bouwkosten te ontlasten.

Dit waren:

1. Laurent Lambrechts, landbouwer en herbergier wonende te Bost, Raads-lid en Voorzitter van de kerkfabriek, ondertekenaar van de verbinten-is.
2. Jean Dapt. Ambroes, cabarethouder te Tienen, Pierre Ambroes, land-bouwer te Bost, en Josephine Ambroes, echtgenote van Laurent Lam-brechts de jonge, landbouwer te Bost, allen kinderen en enige erf-genamen van de ondertekenaar Thomas Ambroes, overleden op 22 feb. 1870.
3. Lambert Vanlangendonck, zonder beroep, woonachtig te Bost, onder-tekenaar.
4. Laurent Vollen, landbouwer te bost, ondertekenaar.
5. Philippe, Antoine, Alexander, Louis en Pauline Delattin (We van Jean Bt. Vandertaalen), alle vier landbouwers te Bost, kinderen en enige erfgenamen van de ondertekenaarster Barbe Schuermans (We van Jean Lambert Delattin, gestorven 8.5.1869)
6. Henri Cluts, landbouwer te Bost, ondertekenaar en eigenaar van de grond waarop de pastorie werd gebouwd.

7. Françoise Schuermans, (We van de ondertekenaar Sebastien Carcan, landbouwer te Bost) zowel in haar naam uit hoofde van de wettige gemeenschap die bestaan heeft tussen haar en haar overleden echtgenoot, als in haar hoedanigheid van wettige voogdes van Servais, Françoise Marie, Jean Baptiste en Auguste Emile Carcan, haar vier minderjarige kinderen, gesproten uit haar huwelijk met voornoemde Carcan, waarvan zij de enige erfgenamen zijn.

8. Charles Delatin, landbouwer te Bost, ondertekenaar

9. Joseph Barthelemeus Carlens, landbouwer te Bost, Ondertekenaar

10. Servais Cluts, heden winkelier te Tienen, ondertekenaar en mede-eigenaar met zijn broeder Henri Cluts, van de grond waarop de pastorie werd opgetrokken.

11. Thomas Lambrechts, landbouwer te Bost en ondertekenaar

12. Joseph Delattin, landbouwer te Bost en ondertekenaar

13. Servais Carlens, landbouwer te Bost en ondertekenaar

14. Louis Taelmans, landbouwer te Bost en ondertekenaar.

Hoegaarden wilde al deze personen voor het gerecht dagen, om hun te doen veroordelen tot het terug betalen aan de gemeente, van de som van 8600 fr., zo zij bleven weigeren.

Twee eksemplaren van deze beraadslaging werden langs de Arrondissements-Commissaris naar de hogere overheid gestuurd ter goedkeuring.

In zijn schrijven van 16 mei 1873 stuurde de Commissaris het antwoord, waardoor de toelating tot de daging aanvaard werd en op 28 mei 1873 bekrachtigd door de Gouverneur Dubois-Thorn, Voorzitter van de Bestedige Deputatie, met de woorden "Gezien en Goedgekeurd".

Nu waren het de Bostenaars die razend kwaad waren, wat veroorloofden die "merrezeikers" zich wel. (Spotnaam door de Bostenaars aan de Hoegaardiërs gegeven, omdat zij veel Hoegaards bier dronken, waardoor zij veel moesten wateren en dat bier noemden zij "merrezeik".) Maar te Hoegaarden werd ondertussen reeds voorbarig op de veroordeling van hun tegenstanders gedronken.

DE ZOETE WEERWRAAK VAN BOST

=====

De breuk tussen Hoegaarden en Bost was nu volledig, zij stonden als vijanden tegenover elkaar. Bost kon niet dulden dat zij voor het gerecht werden gedaagd en Hoegaarden was verbitterd, omdat zij "de groten en de slimmen", door een "hoop lompe boeren" in de doeken waren gedaan. En de ene zowel als de andere wachtte slechts op een gunstig ogenblik om wraak te nemen.

Rond diezelfde periode van 1873 was er, ingevolge de slitsing van de Hoegaardse harmonie, een breuk in de gemeenteraad ontstaan, waardoor twee politieke clans ontstonden, die tegen elkaar in het harnas traden. Bij de katholieken had men Vandertaelen, Alex Nijs, Finoulst, J.J. Nijs, Leopold Lodewijckx (zoon van de oud-gemeentesekretaris, die als Raads-lid was verkozen) en Laurent Lambrechts, de jonge (die in 1872 zijn vader in de Raad had opgevolgd), wijs zich bij de liberalen, Burg, Putzeys en de Raadsleden Van Nerum, Godts en Dewil bevonden.

En de ruzie die tot woelige debatten leidde, werd nog aangewakkerd door de toen zo pas opblaaiende schoolstrijd, waarvan Hoegaarden niet gespaard bleef.

Dan kwamen op 26 okt. 1875 de gemeenteverkiezingen, die gepaard gingen met de officiële oprichting van de katholieke partij, onder Voorzitterschap van de Graaf van Meldert, met als een der voornaamste aanhangers het Raadslid Leopold Lodewijckx.

Bost maakte hiervan duchtig gebruik, om andermaal Hoegaarden te treffen en zoete weerwraak te nemen. Zij hitsten de katholieken tegen de liberalen op.

De verkiezingen liepen af met een zware nederlaag voor de liberalen, ofschoon het Centrum, Aalst en Nerm grotendeels liberaal waren gebleven, maar Bost, Rommersom en Overlaar waren bijna volledig katholiek, wyl Hoksem balanceerde.

Van de oude ploeg bleven er bitter weinig mannen over.

Putzeys behield het burgemeesterschap, maar verschillende anderen verdwenen; zoals Van Nerm (niet meer herkozen), Vandertaelen (in 1874 gestorven), Adams (in 1873 overleden) en Jean Julien Nijs (in 1874 gestorven).

Nieuwe gezichten daagden op, zodat de nieuwe gemeenteraad er als volgt uitzag:

L. Alex. Putzeys burgemeester, Leopold Lodewijckx en Jozef Van Autgaerden schepenen, Dr. J.Bt. Godt en Alex Nijs (voor het Centrum), F. Finoulst (voor Overlaar en Rommersom), J.H. Gillis (voor Aalst en Nerm) Servais Nijs (ter vervanging van zijn overleden broeder J.J. Nijs voor Houtem), Charles Vanherbergen (ter vervanging van Dewil voor Hoksem), Ferdinand Van Hagendoren en de zoon Lambrechts (voor Bost). Van al deze nieuwe bewindvoerders waren alleen Putzeys en Godts als liberalen overgebleven, al de anderen waren katholiek.

De oppositie was zo hevig, dat de katholieken tijdens het debat van 4 maart 1876 het ontslag van Putzeys eisten. Woedend riep de burgemeester uit "Ik wil en zal me niet terug trekken voor enkele zatlappen uit de gehuchten" hiermede zijn katholieke tegenstrevers bedoelend. Maar op 22 feb. 1877, na tal van opgerezen moeilijkheden en onder nieuwe druk van de katholieken, gaf hij in een vlaag van woede zijn ontslag als burgemeester.

Dr. Leopold Lodewijckx volgde hem op, wyl Fulgenie Finoulst schepen werd, terwijl Putzeys de plaats van raadslid innam en Jozef Delatin, de zoon Lambrechts verving.

En het was deze nieuwe bewindsploeg die het oud geval "Bost" moest verder zetten en afhandelen, maar er waren bitter weinig mannen overgebleven, die er de werkelijke hartstochten van hadden beleefd.

Doch ondanks al de moeilijkheden die Bost hen had aangedaan, schonk de gemeente hen toch in 1877 nog een toelage van 3500 fr. voor hun kerkhof.

wordt vervolgd.....

De Nieuwe Gemeenteschool

HOEGAARDEN "GEMEENTESCHOOL."

100 jaar geleden

Het heeft zeven jaren geduurd alvorens Hoegaarden een nieuw schoolhuis (maison d' école) kreeg, maar eindelijk rees een prachtig gebouw uit de grond, dat in die tijd de afgunst van vele gemeenten wekte.

Doch de opbouw ervan verliep moeizaam en ging met verschillende moeilijkheden gepaard, want de politiek heeft te Hoegaarden altijd voor verrassingen gezorgd.

Op de gemeenteraadszitting van 21 dec. 1879, diende de katholieke burgemeester Dr. Leopold Lodewijckx het voorstel in, om te Hoegaarden een nieuw en ruim schoolhuis te bouwen.

Het moest een dubbele gemeenteschool worden, waar zowel de meisjes als de jongens uit het dorp, degelijk ondergebracht een goed onderlicht konden ontvangen.

Zijn voorstel werd gunstig onthaald, maar het zou nog een drietal jaren aanslepen, vóórleer er schot kwam in de zaak, want er moest eerst op een geschikte plaats de nodige grond worden gevonden en vervolgens het nodige geld, want het gemeentebestuur wilde zo maar niet een gewoon schoolhuis optrekken, het moest een gebouw worden, waardig voor de gemeente Hoegaarden.

In 1882 werd het eerste ontwerp opgesteld, maar het voldeed niet aan de wensen en de verlangens van hun (de katholieken) die aan de in 1877 verslagen klik van de liberalen wilden tonen, tot wat zij in staat waren.

In 1883 kwam een tweede ontwerp, dat algemeen werd aanvaard en grote voldoening schonk. Eindelijk zou Hoegaarden zijn echt schoolhuis krijgen, inplaats van de kinderen naar afzonderlijk opgerichte klassen en kleine privaat-huizen te moeten sturen, waar het meestal aan ruimte licht en confort ontbrak.

Enkele van dergelijke lokalen bevonden zich:

- in de Kloosterstraat (huis M. Slawisky) voormalige woonst Sus Moun
- in de Vroentestraat (huis L. Kockelkoren) over de kloostervijver
- op de gemeenteplaats (huis M. Herinckx) tussen Lories en Bertrand
- in de Gasthuisstraat, tussen Alexander Vandermolen en de St. ElooiKap
- op de Houtmarkt (verdwenen huis St. Nicolas)

En dan eindelijk in 1884, juist 100 jaar geleden, werd de aanbesteding der werken gedaan, doch de aannemer Ferdinand ETIENNE uit Hevillers moest nog wachten, want er was een geschil ontstaan inzake de grond-aankoop

De gemeente had het oog op een prachtig stuk grond in de Doelstraat over de "gloriëtte" van de Pastorie.

De grond behoorde toe aan de gebroeders Beetens, maar was in gebruik door de houthandelaar M. Vandermolen, die er zijn gehakte bomen opstapelde.

De gebroeders Beetens, bewerkt door de liberale oppositie vroegen de hoge prijs van 30.000 fr. per Ha, doch de gemeente wilde niet meer dan 10.000 fr. per Ha geven.

Ten slotte kon de aannemer toch aan de werken beginnen. Hij logeerde en was in de kost bij "Prau" (zadel en gareelmaker Hubert Van Nerum) in 't Nieuwhuys, aan wie hij hout zou gegeven hebben voor de herstelling van deuren en ramen.

Het gemeentebestuur betichtte de aannemer dat hij een voorraad hout bestemd voor het schoolhuis, aan Van Nerum zou geschonken hebben, om op kosten van de gemeente, herstellingen in 't Nieuwhuys uit te voeren.

Hij dreigde met de werken onmiddellijk stop te zetten en het gemeentebestuur voor het gericht te dagen. Hierin werd hij gesteund door Not. Arthur Putzeys, liberaal raadslid.

Kort daarop werd de bouw van 't schoolhuis ondermaals stop gezet omdat de gemeente geen geld had om de overeengekomen afbetaling der voor-schotten te leveren.

Maar in 1886 stond het gebouw toch eindelijk recht en omvatte twee klassen voor de jongens en twee klassen voor de meisjes.

Datzelfde jaar greep de plechtige opening plaats en konden de 136 jongens en de 85 meisjes hun nieuwe lokalen betrekken.

Bij de inhuldiging van het nieuw schoolhuis sprak Burgemeester Lodewijckx de openingstoespraak uit, wjl de katholieke harmoniefractie een serenade bracht.

Misschien kan de 100ste verjaring der plechtige opening van de gemeenteschool, op de ene of andere gepaste wijze worden herdacht.

+

SCHRIKBEVIND

TE

HOEGAARDEN

18. DE LAATSTE AREND VAN HET OUD-REGIEM (Aug. 1795)

=====

Zie ook "De Brabantse Folklore" nr. 226 van juni 1980, te bekomen in 't Museum 't Nieuwhuys van Hoegaarden

Antoon Balth. Sweerts was de laatste griffier van de oude Regentie, die het gemeente-archief en de belangrijkste registers in 't bezit had gehouden, waardoor het de nieuwe heersers zeer moeilijk viel, de gemeente-administratie voort te zetten. Sweerts was immers de aartsvijand van Van Autgaerden die hem ten val had gebracht en zou zich hiervoor weten te wreken. Koppig weigerde hij de dorpspapieren af te staan.

Van Autgaerden had reeds verschillende bemiddelaars naar Sweerts gestuurd, maar de ex-griffier bleef bij zijn standpunt, "Van Autgaerden kon met zijn ganse kliek naar de duivel lopen". Deze toestand duurde nu al meer dan een jaar, zodat de Agent-National zijn geduld begon te verliezen. Op 12 Thermidor An III (30 juli 1795) liet hij aan Sweerts volgende brief geworden, door zijn bode Art. Desmet.

(Vertaling uit het frans)

12 Thermidor Jaar III van de Franse Republiek, een en onverdeeld. Vrijheid, Broederlijkheid, Gelijkheid.

Aan de hiervoren Griffier van de Gemeente Hoegaarden.

De noodzaak eist en het goed verstand maakt uit, dat U achtereenvolgens op het gemeentehuis bij Jean Henri Dewaelheyne (dat was 't Nieuwhuys, destijds bewoond door Dewaelheyne, schoonzoon van Jaques Philippe Van Nerum) alle stukken van uw griffie en van de gemeente zult komen brengen, om samen gerepertorieerd te worden.

Wij verwachten U zonder uitstel om negen uur juist, morgen voor de middag, met voormelde stukken.

Getekend: Putzeys, Berrewaerts, H. Vandermolen, Collard, Lodewijckx Degrood, Vanderstraeten, Mareels, Van Autgaerden en Hubens (de nieuwe sekretaris)

Salut en franse broederlijkheid

Reeds dezelfde dag stuurde Sweerts zijn antwoord, eveneens in de franse taal.

Hoegaarden, 31 juli 1795

Burger,

De papieren die U mij verplicht naar uw vergaderplaats te brengen, zijn voor het grootste gedeelte zuiver gerangschikt in mijn kamer volgens een repertorium, die uw afgevaardigden in mijn huis kunnen komen nazien, om U achteraf te laten geworden. Ik verlang slechts mij vrij te stellen van alle opmerkingen en verwijten vanwege de personen die er bij betrokken zijn.

Salut en broederlijkheid
(getekend: A. Sweerts, griffier)

Noteer dat het in die tijd de gewoonte was, dat de griffier in zijn huis alle werk verrichtte en dat de registers en papieren in een kast gerangschikt werden, die aan de gemeente toebehoorde.

Merk echter op dat Sweerts weigerde om de republikeinse kalender te gebruiken en verder deze van de oude stijl gebruikte. Hij weigerde eveneens om zich naar het gemeentehuis te begeven, dat hij in zijn antwoord betitelde met de woorden "Uw vergaderplaats". Hij weigerde nochtans niet om bij hem thuis, waar zich de oude Griffie bevond, een delegatie te ontvangen, om het archief en de registers op inventaris te stellen.

En tenslotte eindigde hij zijn schrijven niet met de gebruikelijke formule "Franse broederlijkheid", maar wel kort en bondig door "broederlijkheid", terwijl hij achter zijn naam, de titel van "Griffier" vermeldde, om goed aan te tonen dat hij niet akkoord ging met de woorden "de hiervoren Griffier".

De volgende dag 13 Thermidor, zond de Municipaliteit, die het antwoord van Sweerts niet goed had kunnen slikken, hem een nieuwe dagvaardiging waarin hij tot de orde werd geroepen.

(Vertaling uit het frans)

Aan de hiervoren Griffier Ant. Sweerts
bewaarder van het gemeentearchief.

Burger,

Het ligt niet aan U om ons bij U thuis uit te nodigen om de bedoelde papieren te repertoriën, maar wel om te gehoorzamen aan ons vorig schrijven van 12 Thermidor en wij nodigen U uit en eisen dat U ons zult voldoening schenken op onze rechtvaardige aanvraag, voor elf uur deze morgen, zoniet zal er met recht worden opgetreden.

(Dezelfde handtekeningen)

De municipaliteit had haast. Zij liet de nieuwe dagvaardiging, vroeg in de morgen van 13 Thermidor, bij drager bestellen. Op hetzelfde ogenblik werd in de beraadslagingen het volgende in het nederlands neergeschreven "op straf van alle georlofde rechtmiddelen der fransche republieque met alle rigeur hiertoe gebruycken".

Doch Sweerts stoorde zich weinig aan deze bedreigingen en met dezelfde koerier van 13 Thermidor antwoordde hij in het vlaams deze maal (wellicht om te spotten met zijn fransgezinde tegenstrevers).

Hij bleef steeds de oude kalender gebruiken en tekende met zijn titel van sekretaris, zonder de minste beleefdheidsvorm.

1 augustus 1795

Borghers

Ik ben er niet voor te vinden pampieren uit mijn huys te laten dragen, alvorens zij aldaar ter plaatse zullen gerepertorieerd zijn.

(getekend): A. Sweerts, sekretaris.

Zijn brief was kort en bondig en toonde duidelijk het wantrouwen aan tegenover de nieuwe Magistraten.

Twee dagen later, op 15 Thermidor, besloot de Nationale Agent, Notaris Van Autgaerden, razend van woede, om het archief en de registers bij Sweerts te laten weghalen, en zulks om de zaken te bespoedigen en om alle kretiek en "tergenissen" te vermijden.

Hij bepaalde het afhalen op 16 Thermidor om negen uur 's morgens. In de namiddag van 15 Thermidor werd Sweerts op de hoogte gesteld van deze beslissing, door middel van een dringend schrijven hem door een bode gebracht.

Van Autgaerden vreesde terecht en niet zonder reden, dat Sweerts hem een "vuile toer" ging spelen.

Sweerts gaf onmiddellijk met dezelfde bode volgend antwoord:

(vertaling uit het frans)

Mijne Heren,

In antwoord op Uw brief van heden, heb ik de eer U te melden dat ik voor dringende zaken twee of drie dagen zal afwezig zijn en bij mijn terugkeer zullen we ons samen concentreren, om dag en uur vast te stellen, tot de voortzetting van de inventaris der papieren waarvan ik de houder ben.

A. Sweerts

Het was duidelijk dat Sweerts tijd wilde winnen en dat hij heimelijk zijn slag voorbereidde.

Bovendien bekommerde hij zich bitter weinig om zijn tegenstrevers (zie het woord "Mijne Heren" inplaats van "Burgers" zoals de franse wetgeving eiste).

Ondertussen en zulks reeds van bij de ontvangst van het schrijven van 12 Thermidor, hadden de oude regenten en samenzweerders, waaronder Kanunnik Durbuto, zich in het oud Kapittelhuis verzameld (gelegen naast dit van Sweerts).

Zij hadden er besloten het gemeente-archief te saboteren en gaven hiervoor de volledige volmacht aan de Kanunnik en aan Sweerts.

Vanaf 13 Thermidor, schifften en rangschikten deze twee mensen, de papieren en registers in drie delen; het eerste dat nooit in vreemde handen mocht vallen, het tweede dat voorlopig in geheime bergplaatsen moest weggeborgen worden en het derde, dat in de kast bij Sweerts mocht teruggeplaatst worden, om door de Municipale delegatie te worden gerepertorieerd.

In de morgen van 16 Thermidor was het werk teneinde.

Kanunnik Durbuto had in de nacht het eerste gedeelte, gebonden aan een zware steen, in de waterput van het huis Sweerts geworpen, het tweede deel verdween in verschillende bergplaatsen, wyl het derde goed gerangschikt, terug in de griffiekamer van Sweerts werd geplaatst.

Alzo ging het voornaamste archief van de oude Vrijheid Hoegaarden voor immer teloor, terwijl het tweede gedeelte onvindbaar bleef voor de nieuwe bewindsploeg.

De angst van Van Aetgaerden was gewettigd; Sweerts had hem inderdaad een "vuile toer" gespeeld, doch op dat ogenblik gaf hij zich hiervan nog geen rekenschap.

Op 16 Thermidor van het Jaar III, enkele uren nadat de laatste hand was gezet aan de vernieling en verdeling van het gemeente-archief, kwam de Municipaliteit in spoedvergadering bijeen in 't Nieuwhuys hun "Maison Commune" om in het vlaams te beraadslagen wat volgt:

"Op een litmaat verhaald, dat er bewijzen zijn dat Canonick Durbuto (vriend van Sweerts) aen syne venster is gezien geweest, besig synde met eenen hoop papieren te onderzoeken, welcke naer alle waerscheijnelijchheit konnen wezen stucken van aengelegenheyt raeckende onse gemeijnte.

De Municipaliteit in aendaght nemende dat geens de gemeynte meer kan benaadeelen als 't agterhouden ofte verliesen der gemeynte papieren

Aenmerckende voorders dat den hier vooren Secretaris der gemeynthe Antoin Sweerts scheynt uytvlugten te soecken om de gemeynthe schriften niet over te leveren aen de municipaliteyt gelyck blyckt bij synen brief van datum.

Aenmerckende ter over dat de Cannonnicken van Hoegaerde altijd hebben gestroefd tegen 't welzijn oser gemeynthe en dat desen Durbuto, voorgenomen en beschouwd is als sich te verstaen met dito Secretaris, wiens insights beginnen weerstand te bieden aen de municipaliteyt mits sich voor Secretaris durven te onderteckenen.

Aenmerckende nogmaels dat de gemeynthe stucken noyt als ten naedeel der gemeynthe komen bleyven in handen van hun zaemerhangers en aenkleefers vant end Gouvernemenet:

Besluyt de municipaliteyt dat in het huys van de Cannonnocke een onderzoekinge zal geschieden en dat bij Sweerts op de pampieren den zegel sal gestelt worden.

Doch de slag was gespeeld, Van Autgaerden die zich aan het ergste verwachtte, had te veel tijd laten voorbij gaan.

In de namiddag van 16 Thermidor begaven Van Aetgaerden, Berwaerts en Nijs zich in funktie van politie-officieren, naar het huis van Sweerts en troffen er zijn vrouw Dorothea Van Nerum (dochter van oud schepen Van Nerum) en notaris Hennin aan. Sweerts was afwezig, maar hij had de zaak voorzien. Daarom had hij zijn vriend notaris Hennin verzocht om tegenwoordig te zijn tijdens de opeising.

Op aanvraag van Van Autgaerden, toonden notaris Hennin en de dame Sweerts, een hoop papieren die zich in de tweede kamer aan de linkerhand, op de eerste verdieping aan de straatzijde boven de "remise" bevonden, waar Sweerts zijn griffiekamer had ingericht.

De politieofficieren verzochten aan de notaris om het archief op te bergen in de gemeentekast van voornoemde kamer. De kast werd gesloten en verzegeld met de letters "JFG" (zegel van Jean François Grisart, Nationaal Agent van Tienen).

Hetzelfde zegel werd geplaatst langs de binnenzijde van de twee vensters der griffiekamer en langs de buitenkant van de deur van dezelfde kamer.

Het proces-verbaal werd getekend door de bijgeroepen getuigen Paul Fouty, Jacques Philippe Van Nerum, François Collin en D. Dotremont.
De vrouw Sweerts die verplicht werd ooggetuige te zijn van de zegelplaatsing, heeft het proces-verbaal eveneens ondertekend.

Noteer dat de gevonden papieren en registers bij Sweerts, tot het derde gedeelte van het archief behoorden, geklasseerd door Kanunnik Durbuto en Sweerts, en bestemd om gerepertorieerd en over gegeven te worden aan de nieuwe Municipaliteit.

Vervolgens werd een huiszoeking uitgevoerd in het Kapittelhuis, doch daar werd niet het minste gevonden.
Van Aetgaerden had nu zekerheid dat hij bedrogen was, maar kon niets bewijzen.

Ingevolge het bezoek bij Sweerts, zond de Municipaaliteit hem in de avond van 16 Thermidor, volgend schrijven opgesteld in het vlaams:

"De Municipaliteit voorders aenmerckende dat Antoon Sweerts met sig te absenteren geweygert heeft, paritie te geven ingevolge hunne aenzoekingen, om de gemeynte pampiers te repertotiseren en over te geeven in de hande der municipaliteyt, gehoord de agent national, besluyt dat gezegden Antoon Sweerts, zig binnen dry dagen in zijn huys sal laeten vinden, op pene van ongehoorzaamheid en tegenstrevend gedeclareert te worden aen de wet.

Van Aetgaerden begon zenuwachtig te worden en dreigde Sweerts met rechtsmiddelen.

wordt vervolgd.....

KULTUUR KRANT

een uitgave van de

KULTUURKRING 't nieuwhuys

- een uitgave van de Kultuurkring 't Nieuwhuys
- bijvoegsel van Alpaidis nr. 74

1984 is voor het tijdschrift ALPAIDIS zeker een jubeljaar, want we zijn gekomen aan de 20 ste Jaargang.

Reeds 20 jaar heert ALPAIDIS U wegwijs gemaakt in de Hoegaardse geschiedenis, het is onmogelijk nu de artikelen op te sommen welke in deze 20 jaar zijn verschenen, we publiceren dit wel eens op een latere datum.

We danken dan ook bij deze gelegenheid de Studie en Navorsingskommissie onder leiding van M. DODION, voor de talrijke opzoekingen welke nodig waren om tot deze resultaten te komen.

1984 is een nieuwe start naar de volgende 20 jaar. Aan stof over Hoegaarden zal het zeker niet ontbreken, onlangs zijn we terug in het bezit gekomen van oude dokumenten en archieven over Hoegaarden, Outgaarden en Meldert. Wat hebben ze te Hoegaarden toch veel geschreven in die tijd.

We danken ook onze talrijke lezers, voor hun steun welke ze ons hebben gegeven door hun lidmaatschap ieder jaar te hernieuwen.

Met onze leuze " IMMER VOORUIT " gaan we 1984 en volgende jaren met volle moed in.

De Redactie

JAARPROGRAMMA 1984 MUSEUM 't NIEUWHUYS en BIERORDE

- 7 april Biertesten voor opname in de Bierorde
in het Parochiecentrum om 19.00 uur
- 14 - 29 april Schilderijen en Ceramiek van M. Maeyerts
vooropening zaterdag 14 april om 17.00 uur.
- 12 - 27 mei Tentoonstelling Kantklossen ingericht door
de Hoegaardse Kantschool van de VTB.
vooropening zat. 12 mei om 17.00 uur
- 23 juni Ridderslag: opname van de adelborsten in de
Hoegaardse Bierorde
Parochiecentrum.
- 30 jun-2sept. Tentoonstelling "Schelpen en Zee"
vooropening 30 juni om 17.00 uur
- 1 juli Uitstap naar Rumigny.
- 2 sept. Grietmuilviering te Bost ingericht door de wijk-
raad met medewerking van de Bierorde
- 8 - 23 sept. Tentoonstelling van Schilderwerken van M. Steen-
winckels uit Tienen.
Vooropening 8 sept. om 17.00 uur